



OURENSE TAMÉN

TERRA DE MARÍA SANTÍSIMA



José Carlos Fernández Otero

Sempre que alguén me di que Andalucía é a terra de María Santísima sintome un pouco contrariado. Pode que por ese defecto propio dos ourensáns cunha humildade moi discutible, alabamos o de fóra e non tomamos conta do que acontece ao noso redor nesta terra que ferve coas Burgas, é grande coa súa Ponte e reza sempre ante as rexas de Celma o noso bendito Cristo.

Tamén Ourense é terra de María Santísima. ¡Non faltaría máis! Estou convencido é aválame a experiencia de ter recorrido por 4 veces seguidas todas e cada unha das freguesías desta diocese que ten por patrón a San Martiño pero tamén a Santa María Nai.

Un dos expoñentes do que acabo de dicir é a dor e maila rabia que os de Vilanova primeiro e despois todos os ourensáns sufrimos cando en maldita noite desapareceu a Virxe única do Cristal levando tamén a vida do seu custodio o benquerido párroco Adolfo Enríquez.

No ano 1997 publiquei un traballo que recolle as advocacións marianas

de Ourense. Pero hai un capítulo que quizás se esquece e que para min é o máis importante. Son os máis de dous mil rastros iconográficos marianos que tiveron a sorte de recoller por toda a diocese. Non hai unha parroquia, nin unha capela na nosa xeografía que non faga lembranza, de unha forma ou de outra a quen é Mai de Deus dende a Anunciación e mai nosa dende que o seu Fillo nola deu no Calvario.

Na devoción á Virxe podemos ter en conta o seu valor relixioso, a súa categoría artística e tamén o lugar que teñen as distintas advocacións no sentir do pobo, na súa etnografía.

Cada un destes aspectos ten en Ourense unha grande importancia. Cando o noso inesquecible Xaquín Lorenzo no ano 1983 (Trasalva, Fundación Otero Pedrayo) publicou o libro "A nosa Señora do Viso" recolleu esta mesma idea. Don Cesáreo Gil Atrio, figura senlleira de Espiñoso e grande apóstolo de Venezuela, no seu traballo "Ourense Mariano" (Trípode, Caracas 1967) fixo unha aportación impagábel á devoción mariana nestas terras. Nada se pode

escribir do tema sen coñecer esta importante publicación. Cando no ano 1997 publiquei "La devoción Mariana y Ourense" baseeime fundamentalmente no esquema de Gil Atrio.

Ao recoller os máis de dous mil rastros iconográficos marianos na nosa diocese convencímonos de que Ourense é mariana por excelencia.

Ourense ten grandes mostras artísticas de autores de moita sona que deixaron imaxes valiosas para o arte pero máis valiosas aínda para o pobo que as ama, acude a elas e as venera.

Porque hai que ter en conta imaxes e advocacións de grande valor artístico, pero tamén sen valor para o arte pero con moito para a fe do pobo.

Aínda que pode cansar o lector vou recoller soamente algunhas mostras como a Abrideira e maila Esperanza en Allariz, Virxe do Leite de Oseira, na Catedral as Virxes románicas, a Virxe Peregrina, dúas virxes pétreas, a Virxe de Belén e a Virxe sedente, a Dolorosa da escola castelán e tamén a de Trapani na capela do Cristo.



A Virxe do Cristal chegando ao santuario

As dúas virxes góticas de Melón, A Virxe do leite de Pazos do Areiteiro, A Virxe co Neno en Palmés, Nosa Señora da Ventela, as dúas imaxes do Rosario (Ribadavia y Santo Domingo en Ourense) obras de Castro Canseco que tamén fixo o relevo do descenso na mesma capela do Cristo.

Non podemos esquecer a co-patrona da diocese Santa María Nai, a Virxe dos Milagres que nunca comprendín porque lle poñen un manto cando é unha boa talla de madeira, Nosa Señora dos Aflixidos de Sande, o Amparo de Carracedo, a Aparecida de Porqueirós, Virxe pétreo de Areas, Nosa Señora da Costria que foi roubada, cruzou o Atlántico pero foi recuperada tras uns anos desaparecida. Confiamos en que aconteza o mesmo co Cristal. Virxe do Rosario e a Anunciación pétreo ambas de Esposende. A Virxe da Armada, a

Caridade de Monterrei, Purísima de Rouzós, a Esperanza de Boimorto, nosa Señora de Fátima, magnífica talla obra de Ferreira Thedim, Nosa Señora dos Gozos, a Virxe da Guía, A Virxe do Lodairo, Nosa Señora das Marabillas, Virxe do Mundil, da Trepá, do Castro de Requiás, Pena Tallada, Virxe do Portal, Virxe do Castelo de Viladerrei, Os Remedios de Ourense (queimada), Castro Caldelas, Leirado e Vilamaior do Val, Nosa Señora de Reza, A Saíza, Saleta de Astureses e Cea, Soledad da Santísima Trindade de Ourense, Vilar de Froles, Virxe do Viso, de Xuvencos, Nosa Señora de Campo Mourisco, A Merteira, Virxe románica de Rairiz de Veiga, Virxe de Rante, Asunción de Xunqueira de Espadañedo y de Vilar de Barrio, Virxe co Neno de Amoeiro e do Formigueiro, Inmaculada de Santiago das Caldas (boa obra de Magariños no século XX), Piedade

de Videferre, Virxe Peregrina de Xunqueira de Ambía e da Corna, Virxe da Candelaria de Cudeiro, Virxe co Neno de Monterrei, Virxe do Rosario de Baltar, a piedade de Banga, a Asunción do deambulatorio da Catedral e tamén a da parroquia de Trashospital, Virxe da Corna, Asunción de Velle, de Lamas, Inmaculada de Xunqueira de Ambía...

Esta relación sen dúbida ten moitas fallas. Son tantas que un pode esquecerse. Pero é un reflexo do sentir mariano nestas terras. Moitas delas son tallas valiosas pero outras son as chamadas imaxes de vestir con unha grande devoción como é o caso da Nosa Señora do Viso. E os fieis así a queren e veneran. Hai un caso que confirma o dito. A Nosa Señora da Clamadoira quixo un devoto facerlle unha imaxe de talla que suplise a de vestir e grande contrariedade leva-



María Auxiliadora (escultura de Failde, 1954)



A Virxe de Fátima (escultura de Failde, 1956)

ron os devotos. A nova imaxe está retirada...

Ademais das devocións propias de Ourense atopamos pola nosa xeografía devocións da Igrexa universal como pode ser o Carme no Carballiño ou na Santísima Trindade entre outras.

Non citamos aquí máis que algún releve. Mais existen moitos retablos de categoría que recollen os diversos misterios da vida da Virxe, como se recollen nalgúns capiteis pétreos como a Visitación nun capitel do museo catedralicio.

E unha cousa curiosa. Estas advocacións, estas imaxes, esta devoción mariana vén de lonxe pero tamén do século XX como pode ser a gran devoción a Fátima que aquel grande párroco D. Xosé estendeu por toda

a xeografía diocesana, sobre todo nas dúas visitas que fixo coa imaxe do Couto por toda a diocese. O mesmo o incremento na devoción na Armada ou en María Auxiliadora.

Pararse a enumerar os estilos e autores de cada unha e sobre todo a historia que as ampara non é aquí o lugar. No meu libro recollo as que eu coido que son as máis importantes. Pero teño que pedir perdón porque quizais son importantes para min pero para cada fiel de cada parroquia a súa advocación, a súa imaxe é a mellor, a máis milagreira. É o grande misterio da fe e da relixiosidade popular que, sen dúbida, non se pode someter a criterios nin artísticos nin tampouco estéticos. Teño na miña cabeza unha imaxe que é feísima e que os fieis veneran como a máis guapa. E así.

Pero ese amor e esa devoción maniféstase ao longo do ano con tantas festas por todas partes sobre todo nos meses de maio, agosto e setembro. Os mesmos emigrantes volven e non esquecen unha visita á súa Virxe querida comezando polos Milagres. Temos que subliñar algo que eu coido que é fundamental. Neste tempo de crise de fe no que as igrexas parecen estar valeiras, échense co gallo da festa da súa patroa, da súa santa. E coido que iso tamén é fe e boa sendo preciso que a Nova Evanxelización da que se fala agora teña en conta este dato.

Teño moi certo que a Virxe é case que todo na fe desta vella Auria e que só a través dela pode recuperar a Igrexa xente que por mil causas se afastou nos últimos tempos. Xa o dicía Don Bosco: "Cando María roga, todo se obtén, nada se nega".